

Um eina grein í »Brá«

Í seinasta »Brá« — hesum óføra tíðarriti, ið er so stórtingið og vakurt, at ein má undrast á, hevur Rógvi Thomsen eina grein — »1888—1988 og hvat so?»

Tað er livgandi og forvitnisligt, tilverri alt ov rart, at roynt verður á hendan hátt at gera eina greining og lýsing av samfelagi okkara — serliga spennandi, tá ein er ósamdur í fleiri av niðurstøðunum.

Rógvi tekur soleiðis til: »Til ber at spyrja, hvør er nútíðarmentan — føroyingá?»

Á mangan hátt tykist mær hesin spurningur tviþýttur. Ein er tann mentan, ið vit hava, hin er tann mentan, ið vit siga okkum hava ella gjarna vilja hava ella royna, einamest fyri utlendingum, at bera fram sum mentan okkara. Itøkiligt dømi er tann ferð, sum føroyingar gjørdur til Skansan í Stockholm fyrr í ár. Har varð dansur føroyskur dansur, har varð spunnið, føroyskur bátur smíðaður o.s.fr. Hetta er gott dømi um, hvussu ið vit fegin vilja, at utlendingar skulu siggja mentan okkara. Men sannleikin er jú tann, at hetta í stóran mun ikki er nútíðarmentan okkara

Hvussu ber tað til, at Rógvi hevur fingið hesa fatan av føroysku vikuni? Tú kanst ikki hava verið í Stokholmi tá.

Eg vil ikki lata síta á mær, at tiltakið, sum Norðurlandahúsið stóð fyri, verður brúkt sum dømi, tá visast skal á, hvussu býttir sumir føroyingar eru, tí eg var millum fyrireikararnar. Eg noyðist at skunda mær at tala at, aðrenn firnið rennur av aftur.

Í fyrireikingarnevndini var, sum rimiligt er, eingin ið ívaðist í, at dentur skuldi leggjast á at visa Føroyar í dag — nútíðarsamfelagið. Ein stór framsýning varð gjørd í framsýningarhúsunum »Novilla«, ið standa beint við høvudsinnagongdina. Tann mannfjöld, ið vitjaði Skansan hesar dagar og sá, at ein føroysk vika var, leitaði av sær sjálvum inn í »Novilla«. Tað fyrsta, tey rendu seg í, var framsýning hjá Ferðamannamiðstöðini. Har varð greitt frá ferðamøguleikum, tilfar varð býtt út o.s.fr. Eg hugsi ikki,

Bárður Jákupsson ger her viðmerkingar til grein í seinasta nummarinum av »Brá« eftir Rógva Thomsen undir heitinum »1888—1988 og hvat so!«

52 BRÁ NR. 13/14, 1989

RÓGVI THOMSEN

1888-1988

og hvat so!

Tað er altíð ein meting hjá eftirtíðini, hvat verður søguligt og hvat ikki verður tað. Í Føroyum er Jólafundurin annan jóladag 1888 vorðin søguligur. Í hesum fyrilestri verður roynt, at greina nærri hví so er, men ikki minni hvønn týðning tann mentan, sum tjóðskaparrørslan skapti, hevur í nútíðarmedviti okkara.

nakar kann ivast í, at ferðamannavinnan er ein partur av føroyska samfelagnum í dag, um okkum dámar tað ella ikki.

Hiðani gingu tey vitjandi inn í eina stóra holl. Ein stórur partur av plássinum varð nýttur til stórtingna og vakra framsýning hjá Náttúrugripasavninum, ið visti Føroya náttúru — fjøll, firðir, björg og skorar, grót og tinnur, livið við strendurnar og í sjónum. Man tað

vera so galið, at náttúran hoyrir ikki nútíðini til? Eg vildi ynskt, at hon enn tá hevði framtíðina fyri sær.

Longri frammi var framsýning hjá Fornminnissavninum. Stórt pláss varð sett av til at visa føroyska bókautgávu — einans nýggjari bókmentir. Og allar nýggjari útgávur av føroyskum plátum og bondum vóru at siggja. Eftir brostinum, ið umgirdi bóka- og plátuframsýningina, var samanseting av brotum úr

yrkingum (á føroyskum og í svenskarí týðing) og grafiskum listaverkum. Eg vil viðganga, at millum sköldini vóru eldri menn, sum William Heinesen og Christian Matras. Millum grafikararnar vóru Janus Kamban og Ingálvar av Reyni. Hvørja tíð hoyra teir til? Hvønn veruleika umboða teir? Men har vóru eisini blaðungir yrkjarar og grafikarar. Frá hesum framsýningarrumi komst tú inn í eitt annað stórt

rúm, har talvur, myndir, kort, strikumyndir, hagtöl og tilíkt tilfar greiddi frá føroyska nútíðarsamfelagnum — figgjarviðurskiftum, búskaparviðurskiftum, vinnulivi, handli, stýrisskipan, politiskum viðurskiftum o.s.fr. Eitt stórt pláss var sett av til at lýsa samansetingina av fiskiflota okkara, og næst tí var framsýning hjá Føroya Fiskasølu. Í innasta rúminum vóru syndar ljósmyndarøðir, sum vistu vanligu gerandisdagin í

Føroyum.

Men nú er tað so, at Føroya fólk hevur eisini eina søgu. Søgan er ein dimensjón, sum hevur týðning. Tað er royndur lutur, at áhugin fyri søgu er vaksandi millum nútíðarmenniskju í vesturlondum. Serstakliga hildu vit tað vera náttúrligt at greiða svenskarum, hesi bróðratjóð okkara, frá søguni. Tó lögdu vit dent á, at hon skuldi fáa sitt avmarkaða pláss. Vit nýttu eitt bróst til at visa gongdina frá gamla bóndasamfelagnum yvir slupptíðina til nýggja fjølbroytta nútíðarsamfelagið. Hendan gongd varð serliga symboliserað við fotomyndum. Tað er soleiðis við fleiri av fotomyndunum, sum eru á goymslu á Fornminnissavninum, serliga fleiri ið tiknar vórðu stutt fyri aldamótið (eitt nú Børgesen), at tær umframt søguligt virði hava avgjørt listarligt virði, eru spennandi at hyggja at. Soga Føroya frá landnámi til 1989 varð annars lýst í ljósmyndarøð, ið vardi 20 minuttir. Tað tyktist, sum fólk høvdu áhuga fyri søgu okkara — eins og fyri hinum, ið sýnt varð fram.

Ført tú útum aftur og helt leiðina niðan á Skansan, kundi tú renna teg í Havnar Hornorkestur. Hvørja tíð og mentan hoyrir tað til? Teir spældu millum annað føroyskan tónleik. Hornblásturin setti ein iheimligan og veitslukendan dām á tiltakið — og orkestrið er gott. Tað smáðist ikki burtur ímillum góð orkestur aðrastaðni, so tað umboðar okkum væl.

Á torgi miðskeiðis á Skansaokinum var pallur, har føroyskur sangur og annar tónleikur varð framfördur. Kór hjá Ólavi Hátún sang føroyskar sangir, eldri og yngri, og ein partur av framförslu teirra var, at nakrir fáir dansarar komu aftrat og so varð ringur sligin. Kórið og dansararnir komu sera væl frá sínum luti.

Skipað varð eisini fyri kirkjukonsert við hesum kóri og gudstænastu í gomlu kirkjunni á Skansanum.

Ein tónleikabólkur hjá Sunnleifi Rasmussen spældi einans spildurnýggjan føroyskan rýtmiskan tónleik. Hann

